

Asia: OM 31/41/2015

Lapsenhuoltolain uudistaminen

Yleistä

Onko teillä yleistä lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta?

Työryhmän mietinnössä on käsitelty riittävässä määrin kaikki olennaiset muutostarpeet voimassa olevaan lapsenhuoltolakiin nähden, ja mietinnön henki on hyvä. Työryhmän ehdotus lakiin tehtävistä muutoksista ja tarkennuksista vastaa keskeisiltä osin nyky-yhteiskunnan tarpeita, ja ne ovat asianmukaisesti perusteltuja. Olennaisin ansio mietintökokonaisuudessa on se, että kaikkien eron osallisten hyvinvointia halutaan vaalia, ja että lasten suhde vanhempiin ja muihin olennaisiin läheisiin halutaan turvata. Merkityksellistä on myös se, että vanhemmat voivat edelleen sopimalla päättää käytännössä kaikesta lapsen huoltoon ja tapaamisiin liittyvästä ilman erillisperusteluja valinnalleen.

Lapsenhuoltolain yleiset säännökset (1. luku; 1-5 c §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Ei huomautettavaa – tuemme mietinnön sisältöä sellaisenaan. Kommentteja:

Merkittävänä ansiona pidämme lakiehdotuksessa korostettua huoltajien velvollisuutta myötävaikuttaa tapaamisoikeuden toteutumiseen, ja sitä, miten kyseinen kokonaisuus on perusteluissa avattu ja perusteltu. Käytännön erotyössä tapaamisoikeuden toteutumattomuus näyttäytyy yhtenä keskeisimmistä kipukohdista erityisesti etävanhempien osalta. Asianmukaisesti sovitun tapaamisoikeuden toteutumattomuus on myös vakavalla tavalla lapsen edun vastaista.

Sanamuodon lisäys velvollisuudesta suojella lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä vakivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä, on tervetullut. Esimerkiksi tarkoituksellinen pyrkimys saada lapsi vieraantumaan vanhemmastaan on lapseen kohdistettua vakavaa henkistä väkivaltaa. On siksi tärkeätä, että asia nyt lakiehdotuksen perusteluissa seikkaperäisesti sanoitetaan haitalliset vaikutukset huomioiden.

Huoltajat ja tapaamisoikeus (2. luku; 6-12 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Ei huomautettavaa – tuemme mietinnön sisältöä sellaisenaan. Kommentteja:

Aiemmassa lausunnossaan oikeusministeriölle (2016) Miessakit ry esitti, että lainvalmistelussa tulee harkita tapaamisoikeuden tahallisen estämisen kriminalisointia sen ennaltaehkäisevän vaikutuksen vuoksi. Näkemyksemme mukaan työryhmä on pohtinut kysymystä riittävästi ja yhdymme työryhmän perusteluihin siitä, ettei erillinen kriminalisointi ole tarpeen. Pidämme ongelman ratkaisemiseksi esitettyä uhkasakko-rakennetta tässä vaiheessa oikeana. Sen toimivuutta on tärkeä seurata ja tarvittaessa kriminalisointi on otettava uudelleen harkintaan.

On varsin tervetullutta, että lapsen asuminen vuorotellen vanhempien luona sanoitetaan selkeästi ja sen ehdot ja sisältö kirjataan. Vuoroasumisratkaisun tueksi on jatkossa tärkeä arvioida myös mahdollisuutta asuinpaikan vahvistamiseen molempien vanhempien luokse, ja myös etuuksien ja palvelujen jakoa/saatavuutta. Siksi on hyvä, että työryhmän mietinnössä muuta yhteiskunnallista lainvalmistelua rohkaistaan arvioimaan edellä mainittuihin asioihin liittyvää erityislainsäädäntöä.

Huoltajuusratkaisuihin kirjattu laajennettu sanamuoto, joka mainitsee vanhempien kyvyn asettaa lapsen tarpeet vanhempien välisten ristiriitojen edelle, on erityisen onnistunut. Valitettavan usein käy niin, että vanhemmat purkavat parisuhteen pettymyksiä yhteistyövanhemmuuden kehykseen, mikä on lapsen kehityksen ja kasvun kannalta vahingollista.

Oikeudenkäynti (3. luku; 14-17 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Ei huomautettavaa – tuemme mietinnön sisältöä sellaisenaan. Kommentteja:

Asiaan liittyvien muutoshakemusten tekemiseen tai sopimusten muuttamiseen liittyen on hyvä, että lakiehdotukseen on otettu mukaan mainintoja ”kynnyksistä” milloin muutosta voisi hakea ja milloin ne otetaan käsittelyyn. Nykytilanne on ollut, että perusteettomat, jatkuvat vireille laitettavat muutokset rasittavat yhteistyövanhemmuutta ja ne saattavat ovat olla jopa yksi huoltokiusaamisen muodoista.

Myös ehdotettu uusi pykälä käsittelyn joutuisuudesta on tärkeä ja muodoltaan hyvä. Pitkäaikainen ratkaisematon tilanne kärjistää huoltoriitoja ja vaarantaa osallisten hyvinvointia.

Huolto- ja tapaamisriitojen tuomioistuinsovittelu (3 a. luku; 17 b ja 17 d §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Ei huomautettavaa – tuemme mietinnön sisältöä sellaisenaan.

Vieraassa valtiossa annettu päätös ja lapsen palauttaminen (6. luku; 39 ja 41 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Ei huomautettavaa – tuemme mietinnön sisältöä sellaisenaan.

Asetuksenantovaltuus (7. luku; 49 §)

Lausuntonne ehdotetusta säännöksestä?

Ei huomautettavaa – tuemme mietinnön sisältöä sellaisenaan.

Liitelait

Onko teillä lausuttavaa liitelakeihin ehdotetuista muutoksista?

Ei huomautettavaa – tuemme mietinnön sisältöä sellaisenaan.

Vaikutukset

Onko ehdotuksen vaikutukset mielestänne arvioitu asianmukaisesti?

Viranomaisvastuu ja ammatillisen erityisosaamisen vaateet kasvavat säännösten myötä merkittävästi. Siksi on huolehdittava asioiden ratkaisua tukevien ja asioista päättävien viranomaisten koulutuksesta ja työnohjauksesta. Tämä mainitaan lyhyesti vaikutuksissa, mutta haaste tulee olemaan kuvattua suurempi.

On hyvä, että työryhmän ehdotuksessa on käsitelty kattavasti kaikki olennaiset haasteet, joita asian ympärille on nykyaikana noussut. On myös hyvä, että säännöksistä ja perusteluista löytyvät seikkaperäiset vastaukset kaikkiin oletettavasti esiin nouseviin kysymyksiin. Haasteena näemme sen, että näin seikkaperäisesti eri ongelmista säädettäessä väärinkäytösyritysten määrä saattaa vastaavasti kasvaa, eli eri pykäliä saatetaan hyödyntää ei-rakentavassa oman edun tavoittelussa. Erityisesti lakimies- ja käräjäoikeuskäsittelyt saattavat tästä syystä monimutkaistua ja käsittelyjen venyminen voi johtaa myös eron osallisten hyvinvoinnin vähenemiseen. Tämä voidaan välttää ennakkopäätösvalmistelulla ja ennen kaikkea niihin (ja uuden lain myötä tehtyihin päätöksiin) määrätietoisesti tukeutumalla.

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

Lapsenhuoltolain nykyaikaistamisella on inhimillisesti ajatellen kiire. Lainvalmistelun taustaprosessit ovat olleet asianmukaiset; eri näkemykset on hyvällä tavalla huomioitu, yhteiskunnan toimijoiden kuuleminen on ollut laaja-alaista, ja tehty synteesi hyvä. Työryhmän mietinnön esitykset on siksi tärkeä saattaa lainvoimaisiksi sellaisenaan mahdollisimman pian.

Timperi Tomi
Miessakit ry